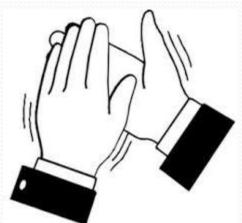

යෙදීම් - 02

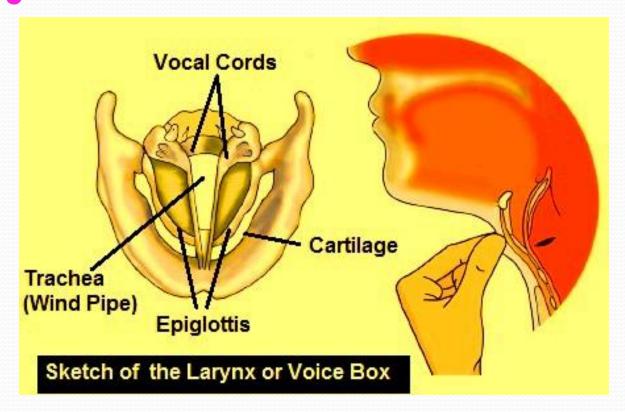

• 📣 ධ්වනිය යනු ශබ්දය බව ඔබ දන්නා කරුණකි. ධ්වනියක් උපදින්නේ කම්පනය වීමක් නිසාය.

01. පහත එක් එක් අවස්ථාවලදී ධ්වනිය ඇති වීමට කම්පනය වන වනුහය/වනුහ මොනවාදයි ඉදිරියෙන් ලියන්න.

i. අපගේ කටතඩ:

 ස්වරාලයේ ඉදිරීපස කොටසේ ඇති ස්වර තන්තු කම්පනය වීමෙන්

ii. වියාඹන වී මැස්සාගේ ගුමු ගුමු හැඩ

• තටු වේගයෙන් දෙපසට සැලීමෙන්

 පාදවල ඇති කෙදි අනෙක් පාදයෙන් පිරිමැදීමෙන්

iv. හයිලා ගත් වැඩියන් නඟන හඬ

 මුඛයේ පතුලේ පිහිටි ඇදුන පටල දෙකක් කම්පනයෙන්

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

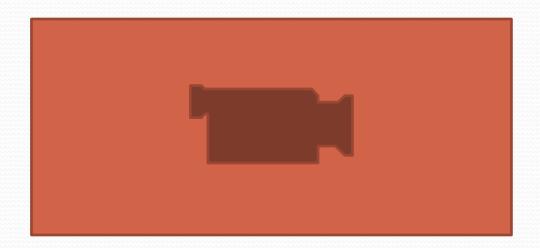
v. වගලිනයක හඬ

• වයලීනයේ තත් කම්පනයෙන්

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

Dr Yan Shatters Glass With Sound - Bang Goes The Theory, S4 Ep 6 Preview - BBC One

vi. බෙරයක හැඩ

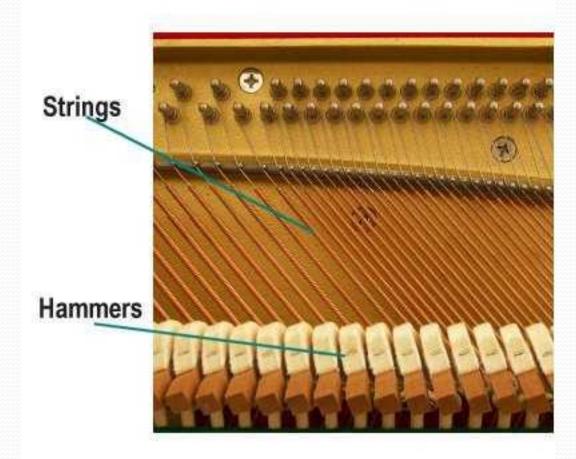
• බෙරයේ පටල කම්පනයෙන්

vii. බටනලාවක සංගීත නාදය

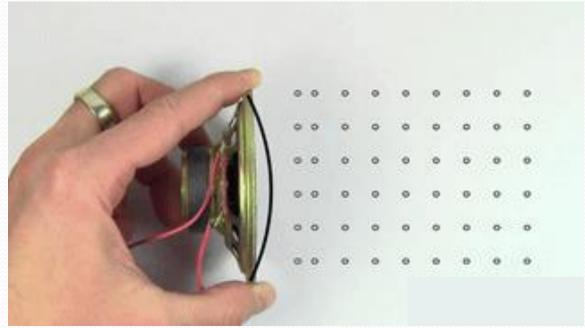

• බටනළාව තුළ වාතය කම්පනයෙන්

viii. වියානෝවක යංගීත නාදය

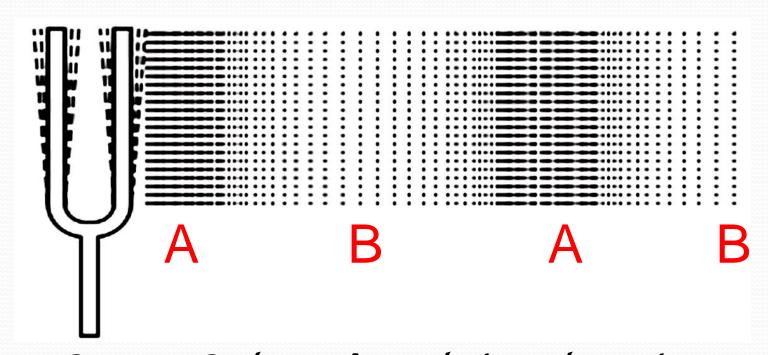

• පියානෝවේ ඇති තත් තෝ දඩු කම්පනදයුන් ayasuriya - ISA Science 02. ශබ්දය එක් තැනක සිට තවත් තැනකට ගමන් කරන්නේ ධ්වනි තරංග ලෙසට ය. ධ්වනි තරංග පුචාරණය වන්නේ තීර්යක් තරංග ආකාරයටද? නැතහොත් අන්වායාම තරංග ආකාරයට ද?

අන්වායාමු කුරුගු ගු අඩුකාරයට

i. පහත දක්වෙන්නේ සරසුළක් කම්පනයෙන් ඇතිවන ධ්වනි තරංගයක් සම්පේෂණය වීමේදී මාධා අංශුවල පිහිටීම දක්වෙන සටහනකි.

iii. ධ්වති තරංග පුයෝජනයට ගන්නා සතුන් තිදෙනෙකු නම් කරන්න.

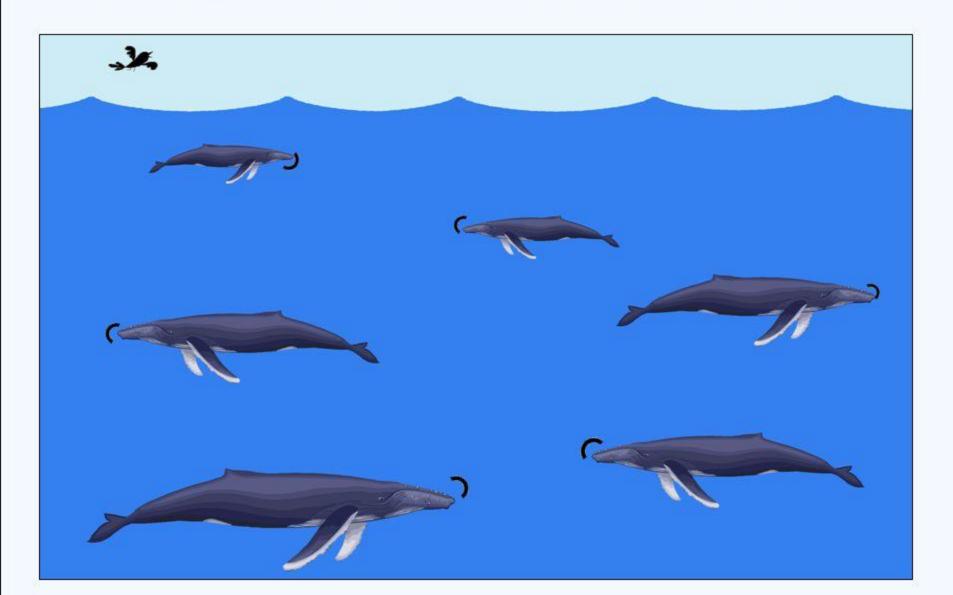
• මිනිසා

• තල්මසා

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

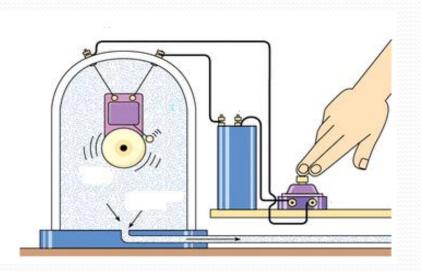
Whales Communicate with Other Whales with Sound

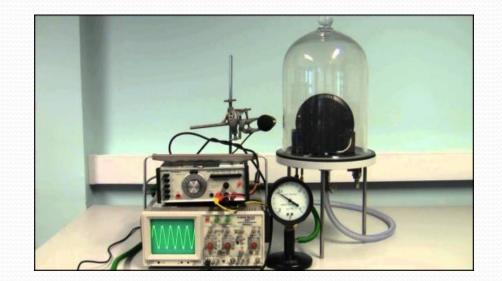

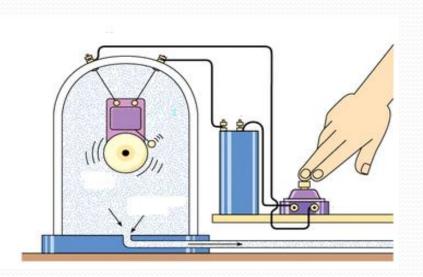
• නයා

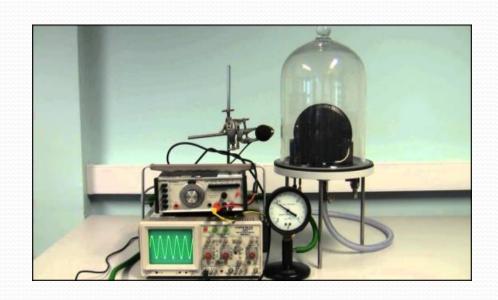

• පොළවෙහි කම්පන මගින් නයාට ශබ්දය ශුවණය දුව් L. Gamini Jayasuriya - ISA Science 03. ධ්වතිය සම්පේෂණය සඳහා මාධා අවශා බව තහවුරු කිරීමට ඝණ්ටා සරාවක් (විකල්ප උපකරණ) භාවිතයෙන් පරීක්ෂණයක් සැලසුම් කළ හැකිය.

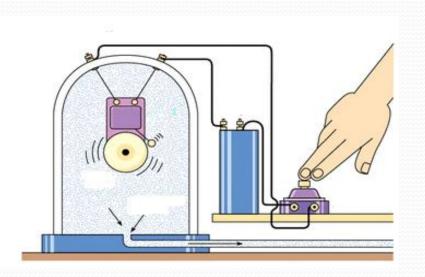

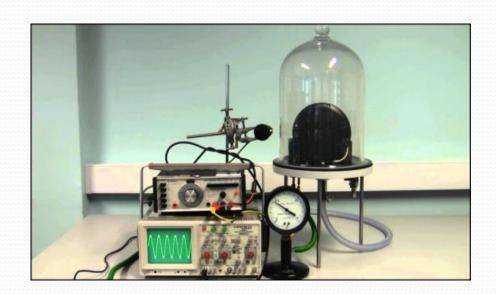

සීනුවේ තඩ කුමයෙන් අඩුවී නොඇසී යයි.

ii. නිරීක්ෂණ වගින් එළඹිය හැකි නිගවනය කුවක් ද?

ධ්වනිය ගමන් කිරීමට මාධපයක් අවශප වේ.

iii. ෲන, දුව, ෲග වායු යන පදාර්ථමය මාධ්ය තුළ ධ්වනි වේගය **පාරේගණය** වන පාකාර්යට ලියන්න.

- වායු (වාතය 340 m s⁻¹)
- දුව (ජලය 1400 m s⁻¹)
- **ඝන (වානේ 5000** m s⁻¹)

- 04. විවිධ ධ්වති කන මගින් වෙන් කර හඳුනා ගැනීමට ඉවහල් වන සංවේදන තත්වයන් ධ්වති ලාක්ෂණික ලෙස හඳුන්වයි.
- i. පුධාන ධ්වනි ලාක්ෂණික තුන යැදහන් කරන්න.
  - a. **තාරතාවය**
  - b. **තබේ සැර**
  - c. ධ්වනි ගුණය

a. අප කතා කරන විට දී විවිධ ශුඛ්ද ඇතිවේ.

තාරතාවය

- b. ගුවන් විදුලියේ පරිමා පාලකය කර කැවීමෙන් අයෙන ගයා අඩු හෝ වැඩි කර ගත හැකිය. හිරීඩ් සැර

05. ධ්වතියක් ඇතිකළ හැකි වස්තුවක් ධ්වති පුභවයක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. ධ්වති පුභව අතර සංගීත භාණ්ඩ පුධාන තැනක් ගනියි.

සංගීත භාණ්ඩයක කම්පනය වන දැ අතර ඇදි තන්තු, පටල හා , වායු කඳන් මූලික වෙයි.

ඊට අමතරව දඬු කම්පනය වන සංගීත භාණ්ඩ ද වායු කඳන් හා පටල යන දෙවගයම කම්පනය වන සංගීත භාණ්ඩ ද ඇත.

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

- i. ධ්වතිය නිෂ්පාදනය කිරීමට කම්පනය වන දෑ පහත දක්වේ. ඒ අනුව වර්ගීකරණය කළ විට හඳුන්වන නම ලියන්න.
  - a. ඇදි තන්තුවක් : තත් භාණ්ඩ
  - b. ඇදි පටලයක්, දැඩු හෝ නහඩු : සමාසාත භාණ්ඩ
  - c. වායු කඳක් ශුෂීර භාණ්ඩ

i. ඇදි තන්තුවක් කම්පනය කරවීමෙන් ධ්වනිය නිපදවිය හැකි උපකරණ (තත් භාණ්ඩ) කිහිපයක් නම් කරන්න.

සිතාරය

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

iii. කම්පනය වන තන්තුව පහත වෙනස්වීම් වලට ලක්වන විට තාරතාවය අඩුවේ ද? වැඩිවේ ද? නැතහොත් වෙනසක් නොවේ ද? යන බව සඳහන් කරන්න.

තාරතාවය වැඩිවේ.

c. නන්තුවෙහි දිග වැඩි වන විට තාරතාවය අඩුවේ.

d. නන්තුවෙහි දිග අඩු වන විට තාරතාවය වැඩි වේ.

- e. තන්තුවෙහි මහත/ ෲනකම වැඩි කළ විට තාරතාවය අඩුවේ.
- f. තන්තුවෙහි වහත/ ෲනකව අඩු වන විට තාරතාවය වැඩි වේ.

iv. තත් කම්පනය වන නාණ්ඩයක තන්තුවකින් උපදින හියි සිස් විදුඩිකර් ගත හැක්කේ කෙසේ ද? තත තදින් පෙළීමෙන් 06. ඇදි පටලයක්, දඬු හෝ තහඩු කම්පනය කරවීමෙන් ධ්වනිය උපදවන භාණ්ඩ (සමාඝාත භාණ්ඩ) සම්බන්ධයෙන් පහත තොරතුරු සපයන්න.

i. ඇදි පටලයක් කම්පනය කර්වීමෙන් ධිවනිය නිපදවිය හැකි උපකර්ණ කිහිපයක් නම් කර්න්න.

mini Jayasuriya - ISA Science

ii. කම්පනය වන පටලය පහත වෙනස්වීම් වලට ලක්වන විට තාරතාවය අඩුවේ ද? වැඩිවේ ද? නැතහොත් වෙනසක් නොවේ ද? යන බව සඳහන් කරන්න.

තාරතාවය වැඩිවේ.

b. පවලයෙහි අතතිය අඩු කළ විව තාරතාවය අඩුවේ.

c. පටලයෙහි අනතකම වැනි වන විට තාරතාවය අඩුවේ.

d. පටලයෙහි ෲනකම අඩු වන විට තාරතාවය වැඩි වේ. පටලයට තදින් පහර දීමෙන්

07. වායු කඳක් කම්පනය කරවීමෙන් ධ්වනිය උපදවන භාණ්ඩ (ශුෂිර භාණ්ඩ) සම්බන්ධයෙන් පහත තොරතුරු සපයන්න.

i. වායු කඳක් කම්පනය කර්වීමෙන් බ්වනිය උපදවිය හැකි *නාණ්*ඩ කිහිපයක් නම් කරන්න.

බට නළාව තොරණෑව

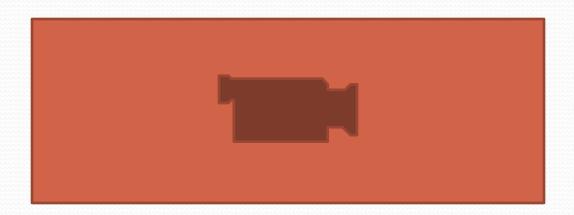

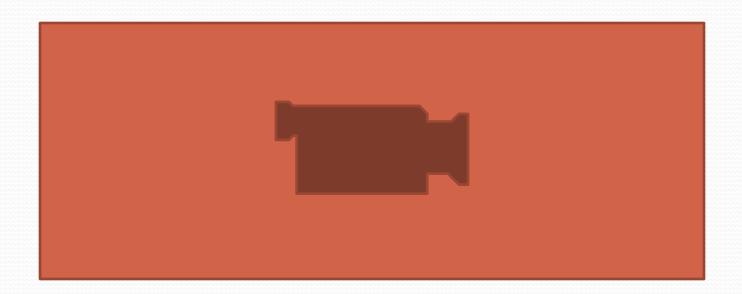
L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

- ii. කම්පනය වන වායු කඳෙහි පහත වෙනස්වීම් වලට ලක්වන විට තාරතාවය අඩුවේ ද? වැඩිවේ ද? නැතහොත් වෙනසක් නොවේ ද? යන බව සඳහන් කරන්න.
  - a. වායු කදෙහි දිග වැඩිවන විට තාරතාවය අඩු වේ.
  - b. වායු කදෙහි දිග අඩු වන විට තාරතාවය වැඩි වේ.

iii වායු කඳක් කම්පනය වන නාණ්ඩයක උපදින හැකි සැප් වැඩික්ප ගත හැක්කේ කෙසේ ද?

වායු ධාරාවේ වේගය වැඩි කිරීමෙන්

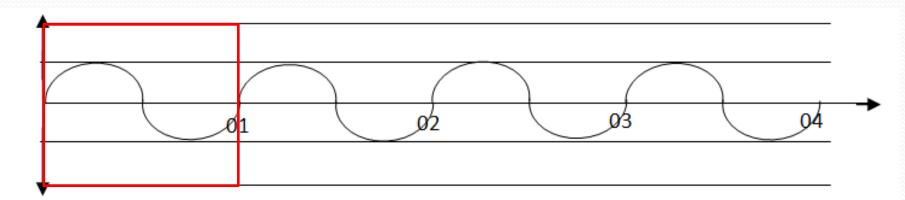

බ්වති තරංගයක, යංඛපාතය වැඩිවන විට තාර්තාවය වැඩිවන අතර් යංඛපාතය අඩුවන විට තාර්තාවය අඩුවේ.

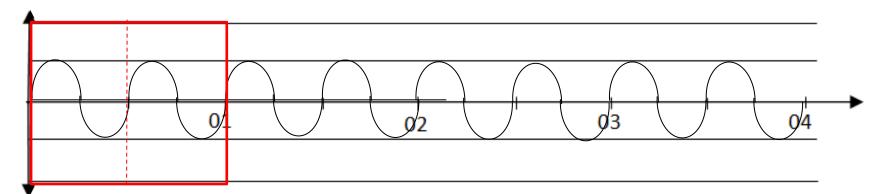
G කලම්පයක් මගින් මේසයකට සවිකොට ගත් කියත් තලයක් භාවිතයෙන් තාරතාවය අඩු හා වැඩි හඬ ශුවණය කරන්න. මෙහි දක්වා ඇති තරංගයට **නාපේක්ෂව පහත එක්** එක් අවස්ථාවේ තරංගයේ හැඩය දී ඇති සටහනෙහි අදින්න.

> තාරතාවය වැඩි වන විට,

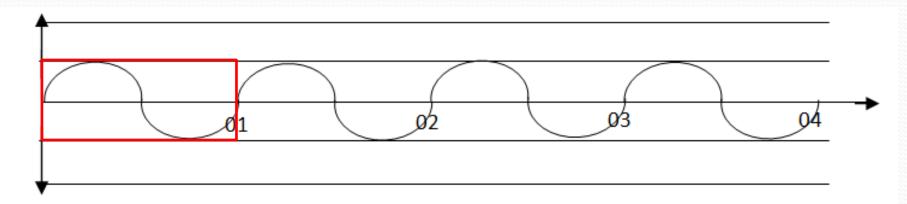
සංඛපාතය වැඩි වේ.

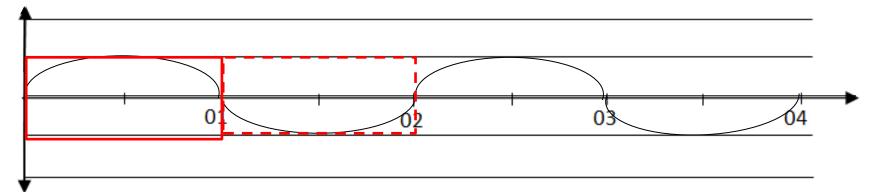
> තාරතාවය වැඩි වන විට,

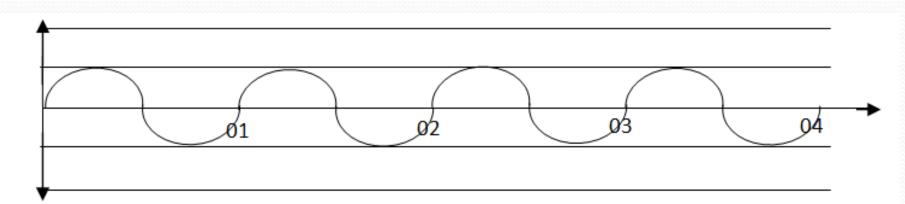
- √ සංඛනාතය වැඩි වේ.
- √ විස්තාරය/තුරංග හැඩය වෙනස් නොවේ.

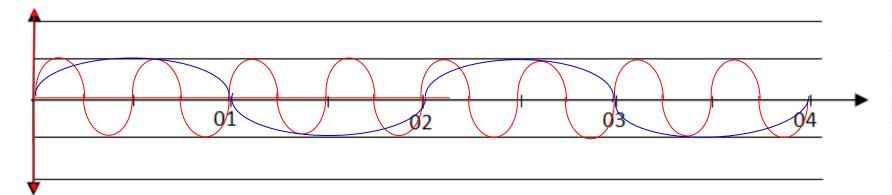
> තාරතාවය අඩු වන විට,

- √ සංඛනාතය අඩු වේ.
- √ විස්තාරය/තුරංග හැඩය වෙනස් නොවේ.

🕨 තාරතාවය වැඩි තරංගය රතු පාටින් ද

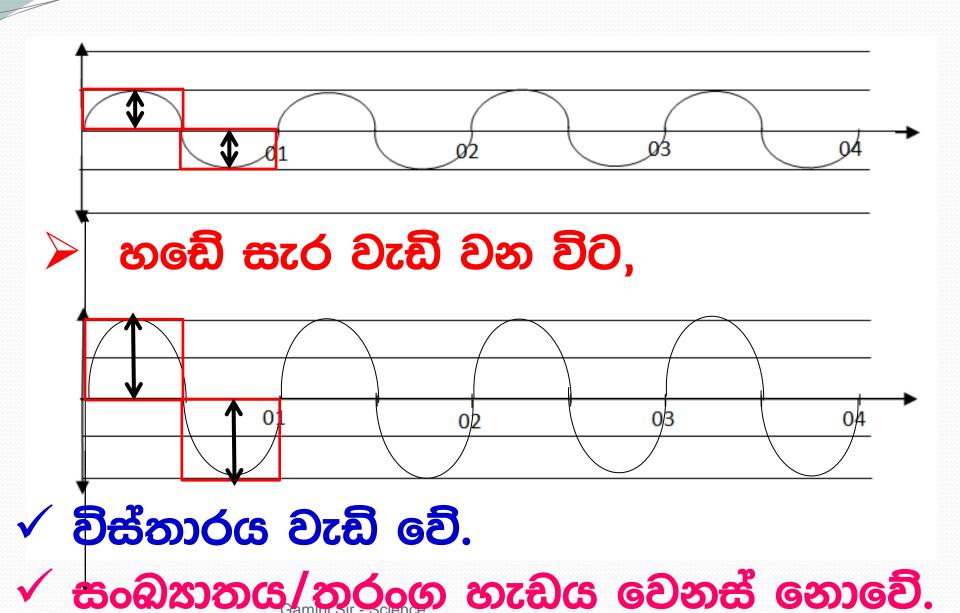

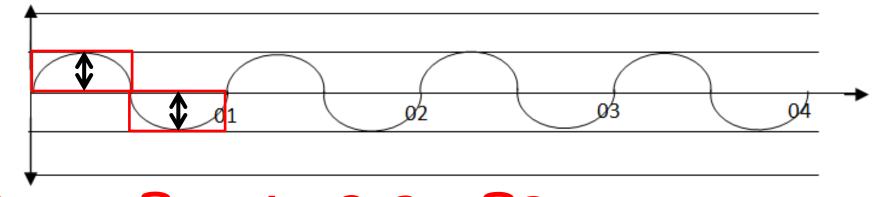
තාරතාවය අඩු තරංගය නිල් පාටින් ද එකම සටහුනෙහි අඳින්න

- බ්වනි තරංගයක,
   ව්ය්තාර්ය වැඩිවන විට,
   හලේඛ යුදුර් වැඩිවන අතර
- වින්තාර්ග අඩුවන විට, හරෙඩ් නැර අඩුරව්.

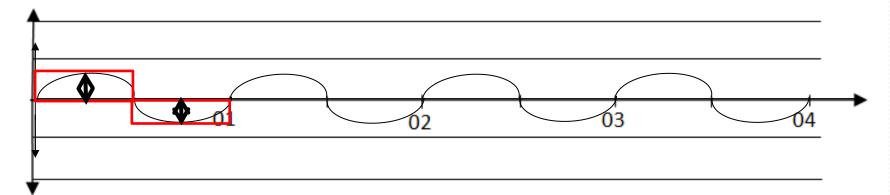
මෙහි දක්වා ඇති තරංගයට **නාපේක්ෂව හතත එක්** එක් අවස්ථාවේ තරංගයේ හැඩය දී ඇති සටහනෙහි අදින්න.

- > හඩේ සැර වැඩි වන විට,
- √ විස්තාරය වැඩි වේ.

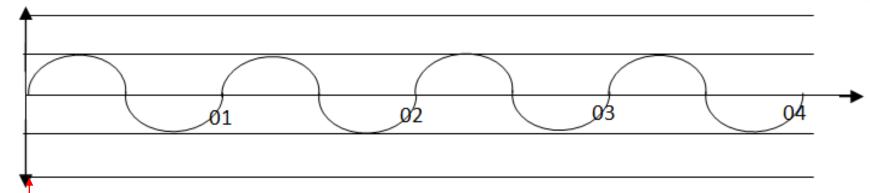

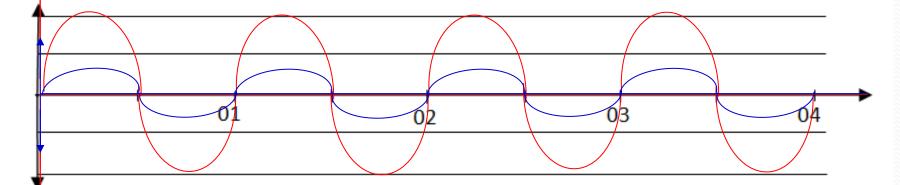
> හඩේ සැර අඩු වන විට,

- √ විස්තාරය අඩු වේ.
- √ සංඛනතය/තුරුගු හැඩය වෙනස් නොවේ.

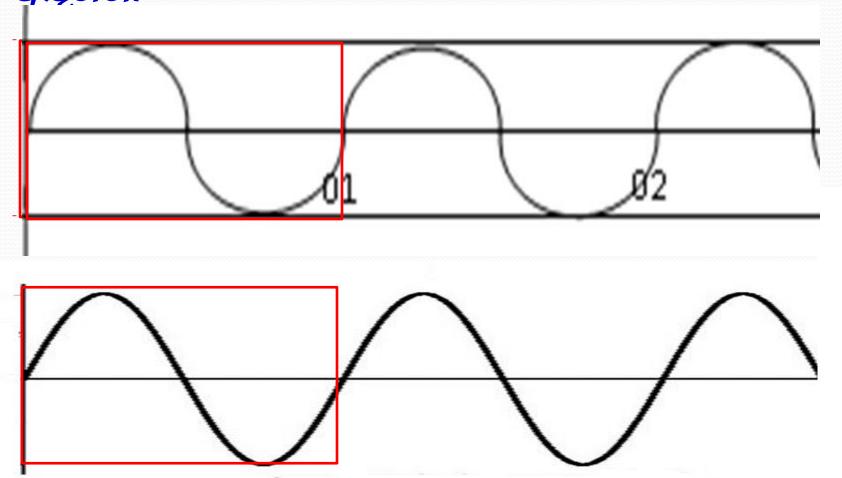

🗲 විස්තාරය වැඩි තරංගය රතු පාටින් ද

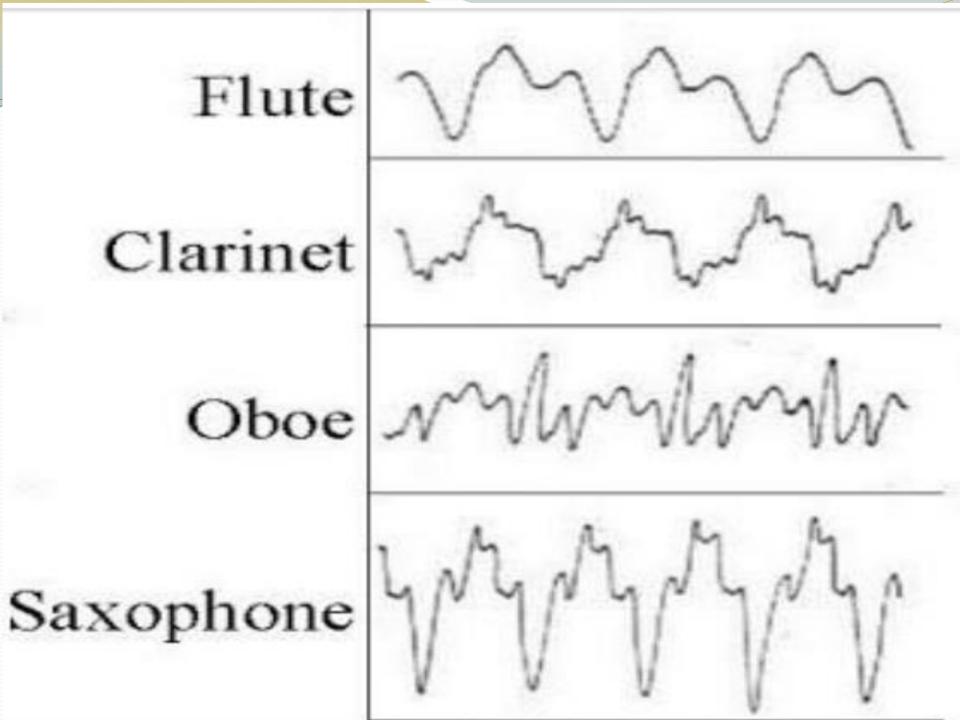

- √ විස්තාරය අඩු තරංගය නිල් පාටින් ද,
- √ එකම සටහුුු නෙු හි ු අඳින්න.

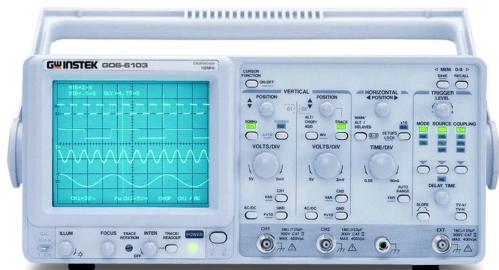
බ්වනි තර්ංගයක, තර්ංගයේ හැඩය වෙනස් වන විට, බ්වනි ගුණය වෙනස් වේ. මෙහි දක්වා ඇති තරංගයට **නාපේක්ෂව බ්වති ගුණය** වෙනස් වූ තරංගයෙක හැඩය දී ඇති සටහනෙහි ඇදින්න.

L. Gamini Jayasuriya - ISA Science

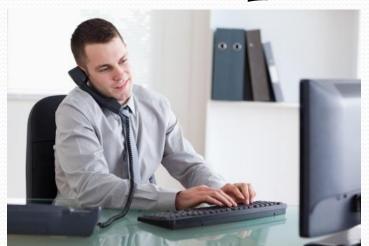
- 11. ධ්වති තරංගයක් ඇසට නොපෙනුන ද තරංගයට අනුරූප හැඩයක් උපකරණ භාවිතයෙන් නිරීක්ෂණය කළ හැකිය.
  - i. බ්වනි තරංගයක හැඩය නිරීක්ෂණය කිරීමට නාවිත කරන උපකරණය කුවක් ද?

කැතෝඩ කිරණ දෝලනේක්ෂය

- පහත එක් එක් අවස්ථාවේදී යොදා ගැනෙන ධ්වනි ලාක්ෂණය කුමක්දැයි ලියන්න.
  - i. දුරකථන පණිවිඩයකදී කතා කරන්නේ ගැහැණියක් ද නැතහොත් පිරිමියෙක් ද යන බව හැදුනා ගැනීමට

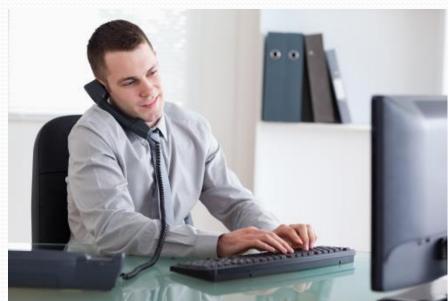

V. Gamini Jあり**であり**る

ii. දුරකථනයෙන් කතා කරන්නා කව්දැ ශි හඳුනාගැනීමට

√ ධ්වනි ගුණය

12. ඕනෑම සංඛාහනයෙන් යුත් ධ්වනියක් මිනිසාට ශුවණය කළ නොහැක.

√ විනිසාගේ ශුවිතා සීවාව කොපමණ ද?

20 Hz සිට 20000 Hz

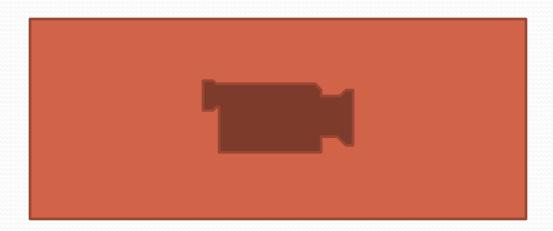
11. අබෝධ්වනි සංඛ**ා**ත තරංග යනු කුවක්දැ යි සරලව හඳුන්වන්න.

20 Hz වඩා අඩු සංඛනාතයෙන් යුත් ධ්වනි තරංග

111. අබෝධ්වනි සංඛපාත තරංගවලට සංවේදී සත්ත්වයෙකු නම් කරන්න.

අලියා

Huge Wild elephant waiting for food!

11. අතිබ්වති සංඛ**න**ාත තරංග යනු කුවක්දැ යි සරලව හඳුන්වන්න.

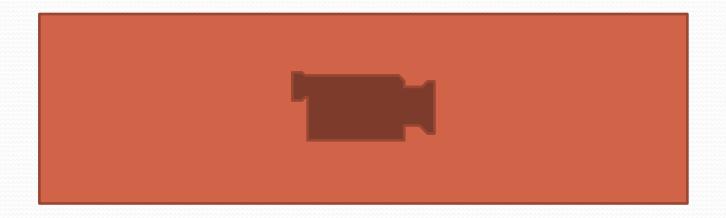
20000 Hz වඩා වැඩි සංඛනතයෙන් යුත් ධ්වනි තරංග V. අතිබ්වති සංඛූපාත තරංගවලට සංවේදී සත්ත්වයින් ගතර දෙනෙකු නම් කරන්න.

- තාවා
- ඩොල්ෆින්
- වවුලා
- ගල්ලා

- Vi. යනුන් අතිබ්වනි තරංග නාවිතයට ගන්නා අවස්ථා තුනක් සඥගන් කරන්න.
- වවුලාට රාතී කාලයේ බාධක මග හරවා ගනිමින් ගමන් කිරීමට
- ඩොල්ෆින් මත්සපයින් ගොදුරු සදහා කුඩා
   මත්සපයින් සොයා ගැනීමට
- ඩොල්ෆින් මත්සසයින් ඔවුන්ට පහර දෙන මෝරුන් හදනා ගැනීමට
- ඩොල්ෆින් මත්සපයින් අතර සංනිවේදනයට

• ඩොල්ෆින් මත්සුපයින් අතර සංනිවේදනය

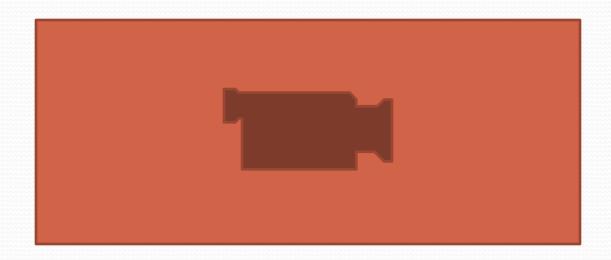
VTS_01_1

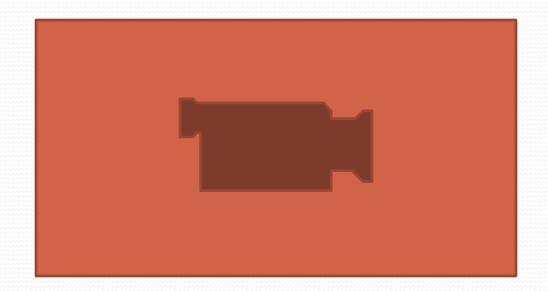
- V. විනියා අතිධ්වති තරංග නාවිතයට ගන්නා අවස්ථා ගතරක් යඥගන් කරන්න.
- SONAR උපකරණය මගින් මුහුදු පත්ලට ඇති ගැඹුර සොයා ගැනීමට
- අති ධ්වනි තරංග පරිලෝකනය
   (Ultrasound scaning) සදහා
- ලිතෝට්ප්සි කුමය මගින් මූතා ගල් පුපුරුවා තැරීම
- ලෝහ කොටස් එකිනෙක පෑස්සීම සදහා

අති ධ්වනි තරංග පරිලෝකනය
 (Ultrasound scaning) සදහා

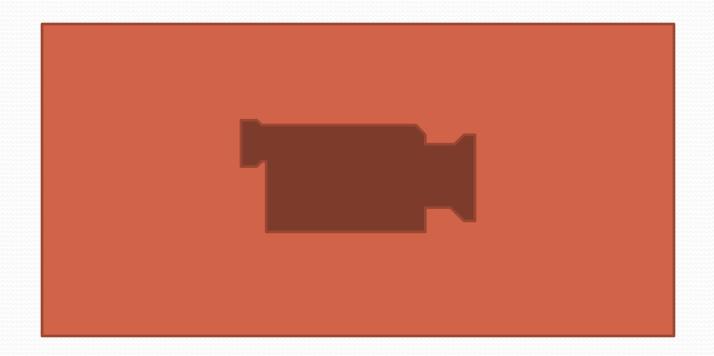

videoplayback (15)

• ලිතෝට්ප්සි කුමය මගින් මූතුා ගල් පුපුරුවා තැරීම

Shockwave lithotripsy

- a. වාතය තුළ ධ්වනි වේගය කොපමණ ද?
  - √ 0 °C උෂ්ණත්වයේ දී 330 m s⁻¹
  - **√ 3**0 0**C උෂ්ණත්වයේ දී** 350 m s⁻¹
- b. ජලය තුළින් සහ වානේ තුළින් ධ්වනිය ගමන් කරන වේගයන් පිළිවෙළින් ලියන්න.
  - ජලය තුළින් 1400 m s⁻¹
  - **වානේ තුළින් 5000** m s⁻¹

නැවක සිට මුහුදු පත්ලට යවන ලද අති ධ්වනි තරංගයක් ආපසු පරාවර්තනය වීමට ගතවූ කාලය තත්පර 8 ක් ද , ජලය තුළදී ශබ්දයේ වේගය $1440~{
m m}~{
m s}^{-1}$ ද නම් නැවේ සිට මුහුදු පත්ලට ඇති ගැඹුර කොපමණ ද?

- වේගය = දුර/ කාලය පුකාශනය යොදා ගැනීමෙන් , දුර = වේගය x කාලය වේ.
- ධ්වනි තරංගය මුහුදු පත්ලට ගොස් ආපසු
   පැමිණිම දක්වා කාලය තත්පර 8 යි.
- එ නිසා මුහුදු පතුල දක්වා ධ්වනිය ගමන් කිරීමට ගතවන කාලය තත්පර 4 යි.

2

ullet නැවේ නිට මුහුදු පත්ලට ඇති දු $b=5760~\mathrm{m}$

බව් , දැන් මට පුළුවන් ! Yes, I Can!

- 🗸 න්ලිංකිය නාවිතයෙන් නීර්යක් තරංග අාදර්ශනය කිරීමට
- ✓ නීර්යක් නර්ග හා අන්වායාව නර්ග අනර් වෙනස්කම් පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ තර්ගයක පුන්තාරික නිර්දපණය නාවිතයෙන් තර්ගයක නංඛපාතය පැහැදිලි කිරීමට

- √ තරංගයක පුන්තාරික නිර්දපණය නාවිතයෙන් නිම්න හා ශීර්ෂ පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ තර්ගයක් පුන්තාරික නිර්දපණය නාවිතයෙන් තර්ග අායාමය පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ තරංගයක පුන්තාරික නිර්දපණය නාවිතයෙන් තරංගයක වින්තාර්ය පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ තර්ගයක් පුන්තාරික නිර්දපණය නාවිතයෙන් තර්ගයක් වේගය පැහැදිලි කිරීමට

- √ විදහුත් වුම්බක තbංග හට ගන්නා අාකාbය පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ විදහුත් හා වුම්බක ක්ෂේතුයට සාපේක්ෂව විදහුත් වුම්බක තරංගයේ දිශාව පුකාය කිරීමට
- ✓ විදුපුත් වුම්නක තbංග පුවාbණයට මාධ්‍යයක් පුවශප නොවන බව පිළිගැනීමට
- √ රික්තයේදී ව්දහුත් වුම්බක තbංගයක වේගය පුකාශ කිරීමට
  - √ විදහුත් වුම්බක තරංග වර්ණාවලියට අයත් තරංග වර්ග පුකාය කිරීමට

- √ විද්යුත් වුම්බක තරංග වර්ණාවලියට අයත් තරංග වර්ගවල පුායෝගික නාවිතයන් පුකාය කිරීමට
- ✓ යුර්ගයාගේ නිව පෘථිවියට අාලෝකය හා තාපය පැමිණෙන තරංග අාකාර පුකාය කිරීමට
- √ ධ්වනි තbංග අන්වාගාම තbංගයක් බව පිළිගැනීමට
- ✓ බ්වනි තරංග සම්පේෂණයට මාධ්‍යයක් අවශ්‍ය බව පිළිගැනීමට

- න්න, දුව, න්ග වායු මාධ්ය වලදී බ්විනි තර්ංගවල වේගය වෙනන්වන පිළිවෙළ පුකාශ කිරීමට
- √ බ්වනි පුනවයක් යන්න පැහැදිලි කිරීමට
- √ බ්වනි නිෂ්පාදනය කරන අාකාරය අනුව සංගීත භාණ්ඩ
  වර්ගීකරණය කිරීමට
- √ බ්වනියේ ලාක්ෂණික තුන පුකාශ කිරීමට
- ✓ යංඛපාතය වෙනස්වන විට තාර්තාවය වෙනස්වන
  පාකාර්ය පැහැදිලි කිරීමට

- √ වින්තාර්ය වෙනන්වන විට විපුලතාවය වෙනන්වන අාකාර්ය පැහැදිලි කිරීමට
- ✓ තරංගයේ හැඩය වෙනස් වන විට බ්වනි ගුණය වෙනස් වන බව පිළිගැනීමට
- √ විනිසාගේ ශුවානා සීමාව පුකාශ කිරීමට
- √ " අබෝබ්වනි සංඛහාත " හඳුන්වා ඊට සංවේදී සතුන් සඳහා නිදසුන් දැක්වීමට

අතිබ්වති සංඛහාත තරංග මිනිසා පුයෝජනවත් ලෙස යොදා ගන්නා අවස්ථා සඳහා නිදසුන් දැක්වීමට

තරංග හා එවායේ යෙදීම්

Yes! I Can